

Στο οικόπεδο του κινηματογράφου «Απόλλων», μεταξύ των οδών Χάνδακος, Βυζαντίου και Δικαιοσύνης, αποκαλύφθηκε το 1952 τμήμα οχύρωσης που αποτελούνταν από «ωραίους δόμους...ψευδοϊσοδομικώς διατεταγμένους...λείψανα παλαιότερου άριστα οικοδομημένου τείχους». Η τοικοποία διέσωζε από μια ως επτά σειρές λιθόπλινθων μήκους έως 1,60 μ. Βασισμένος στις αναφορές του Λέοντος Διακόνου, ο ανασκαφέας Ν. Πλάτων ερμήνευσε το εύρημα ως λείψανο της αραβικής κρηπίδας, άποψη που κυριάρχησε έκτοτε (Πλάτων 1952, 446). Όπως διαπιστώνεται από τη δημοσιευμένη φωτογραφία, η τοικοποία είναι όμοια με αυτή στο Μπεντενάκι, ενώ δεν γίνεται αναφορά σε συνδετικό κονίαμα. Πρόκειται επομένως για το νότιο σκέλος της ελληνοιστικής οχύρωσης, λείψανα του οποίου εντοπίστηκαν στη συνέχεια και σε άλλα σημεία: το 1965 στο οικόπεδο Κοπακάκη, δυτικότερα του «Απόλλωνα» (Παπαδάκη 1965, 573), το 1966 σε μεγάλο ύψος και σε όλο το εύρος του οικοπέδου στο οποίο αναγέρθηκε το ξενοδοχείο «Αστόρια» (Παπαδάκη 1966, 430) και το 1987 δυτικά του «Αστόρια», στο οικόπεδο Ζουράρη, όπου μάλιστα το έμπλεκτον διακρινόταν με σαφήνεια στη σωζόμενη στέψη (Χατζή-Βαλλιάνου 1987, 521-528). Με λιθόπλινθους της ελληνοιστικής οχύρωσης σε δεύτερη χρήση φαίνεται να έχει κατασκευαστεί η εξωτερική παρειά του προμαχώνα *Sabbionara* της οχύρωσης του 16ου αι. καθώς και μια κρηπίδα μπροστά στην Αποθήκη Άλατος, κατά μήκος της τότε ακτογραμμής. Τμήματα κατασκευασμένα με λιθόπλινθους της ελληνοιστικής οχύρωσης διατηρούνται επίσης σε αρκετά σημεία στη βάση της παράκτιας οχύρωσης του 16ου αι., στο τμήμα από τον προσήνεμο λιμενοβραχίονα ως τον κόλπο του Δερματά. Τέλος, οι τεράστιες λιθόπλινθοι που έχουν χρησιμοποιηθεί στο θαλάσσιο βενετικό φρούριο του λιμένα (*Rocca a Mare*, Κούλες) είναι πιθανό να προέρχονται από την ελληνοιστική οχύρωση του λιμένα. Η οχύρωση αυτή πρέπει να διέθετε έναν πύργο στην απόληξη του λιμενοβραχίονα για την προστασία της εισόδου του λιμανιού, ο οποίος ίσως διατηρήθηκε με επισκευές στην πρωτοβυζαντινή περίοδο και την πρώιμη Βενετοκρατία, πιθανότατα μάλιστα ταυτίζεται με το *Castellum Communis* των Βενετών που προϋπήρχε στη θέση του Κούλε (Τζομπανάκη 1996, 138, 139).

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι τα τμήματα ψευδοϊσοδομικής οχύρωσης που αποδόθηκαν στην αραβική κρηπίδα αποτελούν λείψανα της ελληνοιστικής οχύρωσης, τα οποία διατηρήθηκαν *in situ*, ενσωματωμένα στις μεταγενέστερες οχυρώσεις. Η ελληνοιστική πόλη του Ηρακλείου, λιμάνι και επίγειο της Κνωσού, προστατεύονταν με ισχυρότατο τείχος, που κάλυπτε το θαλάσσιο μέτωπο και έζωνε την πόλη από το Μπεντενάκι ως τη Δαιδάλου, και από εκεί, ως το απόκρημνο φρύδι του βράχου κατά μήκος της οδού Μποφώρ. Την ίδια περίοδο με το Ηράκλειο οχυρώθηκαν δύο ακόμη λιμενικά καταφύγια της ανατολικής βόρειας ακτής, όπως περιγράφονται στο *Stadiasmus Maris Magni*, η Χερσόνησος και η Ολούντα (*Stadiasmus*, 349).

Ο ελληνοιστικός πύργος στο Μπεντενάκι έχει μεταγενέστερα συμπληρωθεί καθ' ύψος, με το ίδιο οικοδομικό υλικό, το οποίο έχει κοπεί και επαναχρησιμοποιηθεί ως επένδυση της εξωτερικής όψης (εικ. 4). Η εσωτερική όψη διαμορφώνεται ως απλή αργολιθοδομή και το ενδιάμεσο κενό πληρώνεται με λιθορριπή από αργούς λίθους και θραύσματα κεραμιδιών με κονίαμα από ασβέστη, άμμο και ψιλό βότσαλο